STUDIA WŁOCŁAWSKIE

T. 14

WYŻSZA
DZIEŁA

TEOLOGICZNE TOWARZYSTWO NAUKOWE
WYŻSZEGO SEMINARIUM DUCHOWNEGO
WE WŁOCŁAWKU

STUDIA WŁOCŁAWSKIE

T. 14

WŁOCŁAWSKIE WYDAWNICTWO DIECEZJALNE
WŁOCŁAWEK 2012

Zespół redakcyjny
ks. Krzysztof Graczyk, ks. Tomasz Kaczmarek, ks. Waldemar Karasiński,
ks. Lech Król, ks. Jan Nowaczyk, ks. Kazimierz Rulka

Recenzenci tomu
ks. prof. dr hab. Czesław Rychlicki, UMK
ks. prof. dr hab. Jerzy Lewandowski, UKSW

Za pozwoleniem władzy kościelnej

Projekt okładki
ks. Kazimierz Rulka

Łamanie
Włocławskie Wydawnictwo Diecezjalne

Korekta
Iwona Tomczak

ISSN 1506-5316

Nakład 300 egz.

Księdzu Profesorowi
dr. hab. Ireneuszowi Werbińskiemu
Założycielowi „Studiów Włocławskich”
z okazji 25-lecia pracy naukowej
niniejszy tom tego czasopisma
dedykują z wdzięcznością
redakcja i współpracownicy

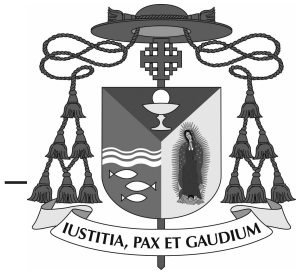

Wiesław Alojzy Mering
Biskup Włocławski

Słowo
Biskupa Włocławskiego Wiesława Meringa

Troska o właściwe życie duchowe prezbitera jest – mówiąc otwarcie – podstawowym zadaniem każdego księdza: od jej realizacji zależy skuteczność ewangelizowania, posługi pastoralnej i żywe utożsamienie się z Chrystusem. Każdy fałszywy ton – psuje melodię, harmonię pełnionego dzieła.

Dobrze zatem, że mogę dziś błogosławić pracy księdza profesora Ireneusza Werbińskiego, który od wielu lat usiłuje podpowiadać nam podjęcie właściwej drogi rozwoju.

Niechże Ksiądz Profesor, czczony niniejszą publikacją, wie – jak potrzebny jest Jego wysiłek, przynoszący korzyść innym, lecz także i samemu Jubilatowi.

Na dalszy trud takiej troski całym sercem błogosławię

+ Wiesław A. Mering
Biskup Włocławski

Włocławek, Uroczystość Świętego Stanisława BM, 2012 r.

SPIS TREŚCI

Słowo Biskupa Włocławskiego WIESŁAWA MERINGA 7

* * *

KS. JERZY MISIUREK
Życie i działalność naukowo-badawcza ks. prof. zw. dr. hab. Ireneusza Werbińskiego 9

ADAM JÓZEF SOBCZYK MSF
Ujęcie świętości w publikacjach ks. prof. zw. dr. hab. Ireneusza Werbińskiego 22

Bibliografia podmiotowa i przedmiotowa ks. prof. dr. hab. Ireneusza Werbińskiego – *zestawił ks. Lech Król* 34

* * *

KS. WALDEMAR CHROSTOWSKI
Błogosławieństwa i ich znaczenie w Starym Testamencie 51

KS. DARIUSZ ZAGÓRSKI
Jezus Chrystus w *De consensu Evangelistarum libri quattuor* św. Augustyna 68

KS. TOMASZ KACZMAREK
Kult męczenników oraz cuda za ich wstawiennictwem według św. Augustyna 77

KS. JERZY PAŁUCKI
Eklezjotwórcza funkcja przyjaźni w nauczaniu Paulina z Noli 88

KS. CZESŁAW S. BARTNIK
Misterium ludzkiego „ja” 105

ANTONI J. NOWAK OFM
Dojrzałość ludzka 111

KS. JERZY BAGROWICZ
Dążenie do sensu podstawowym wyrazem duchowości człowieka 121

KS. LECH KRÓL
Życie ukryte w duchowości Zgromadzenia Córek Najczystszego Serca Najświętszej Maryi Panny w świetle reguły i konstytucji 129

KS. MAREK CHMIELEWSKI
Modlitwa w życiu duchowym świeckich konsekrowanych. Studium w świetle nauczania Kościoła na temat instytutów świeckich 146

KS. KRZYSZTOF KONECKI
Duchowość Liturgii godzin 161

KS. STANISŁAW SUWIŃSKI
Antropologiczne podstawy życia duchowego według św. Franciszka Salezego 169

PAWEŁ PLACYD OGÓREK OCD
Duchowość karmelitańska 181

KS. STANISŁAW JANKOWSKI
Duchowość Natuzzy Evolo 193

KS. JAROSŁAW M. POPŁAWSKI
Modlitwa i Eucharystia w nauczaniu o. Piotra Semenenki 210

KS. KAZIMIERZ SKOCZYLAS
Błogosławiony ksiądz Jerzy Popiełuszko wzorem osobowym w wychowaniu chrześcijańskim 217

KS. JAN PERSZON
Zbawienie poza Kościołem? Kulturowy kontekst pluralistycznej teologii religii 228

KS. WOJCIECH CICHOSZ
Wartość rodziny chrześcijańskiej w dobie współczesnych przemian kulturowo-postindustrialnych. Od rodziny nuklearnej do rodziny globalnej 248

KS. CZESŁAW RYCHLICKI
Rola małżeństwa i rodziny w kulturowym rozwoju społeczeństwa 267

KS. MIROSŁAW MRÓZ
Upadek idei postępu a cnota nadziei: poszukiwania w obrębie prawdziwego rozwoju człowieka i społeczeństwa 274

KS. GRZEGORZ WAWRZYNIAK
Powołanie człowieka do świadczenia miłosierdzia 288

KS. HENRYK SŁAWIŃSKI
Nowoczesna technologia a liturgia. Historia i współczesne wyzwania 302

EUGENIUSZ SAKOWICZ
Tożsamość, misja i posługa uniwersytetu katolickiego według konstytucji apostolskiej Ojca Świętego Jana Pawła II o uniwersytetach katolickich *Ex corde Ecclesiae* 319

KS. WALERIAN SŁOMKA
Sprawa człowieka w lubelskim przesłaniu Jana Pawła II do środowisk akademickich 334

JUAN MANUEL BURGOS
Personalizm dziś 341

KS. ZDZISŁAW PAWLAK
Problem świadomości w personalistycznej koncepcji człowieka Karola Wojtyły 359

KS. JAN NOWACZYK
Jan Paweł II o kulturze 374

KS. STANISŁAW URBAŃSKI
Cnoty teologalne w nauczaniu ks. Piotra Semenenki 386

KS. ROMAN HARMACIŃSKI
Rola integracyjna biskupa Wilhelma Pluty
na Ziemi Lubuskiej 395

KS. CZESŁAW MAJDA
Meandry polskiej religijności na przykładzie parafii
wielkomiejskiej 409

KS. JAN PRZYBYŁOWSKI
Ochrona danych osobowych w Kościele katolickim w Polsce ... 423

KS. JANUSZ BORUCKI
Prawo i obowiązek rodziców dotyczące wychowania dzieci w świetle
adhortacji apostolskiej Jana Pawła II *Familiaris consortio* 438

KS. STANISŁAW TOFIL
Obraz Boga proponowany w homiliach drukowanych
w „Materiałach Homiletycznych"
w Roku Jubileuszowym 2000 446

KS. KRZYSZTOF GRACZYK
Wymóg wolności wewnętrznej w podejmowaniu decyzji
o zawarciu małżeństwa 456

KS. JÓZEF DĘBIŃSKI
Kościół katolicki w Rosji 472

BP WŁADYSŁAW BLIN
Rzymskokatolicka parafia św. Stanisława w Mohylewie
w latach 1989–1999 488

KS. IGNACY NAJMOWICZ
Kościół konkatedralny w Kwidzynie 500

VLADISLAVIENSIA

PIOTR PAWŁOWSKI
Stefan Damalewicz jako prekursor historii sztuki w Polsce 511

ZOFIA HANNA KUŹNIEWSKA
Z dziejów opieki charytatywnej w diecezji kujawsko-pomorskiej. Szpitale wiejskie w dekanacie włocławskim 529

KS. HENRYK WITCZAK
Powstanie i rozwój sieci parafialnej w Koninie 539

KS. WOJCIECH FRĄTCZAK
Konfiskata własności kościelnych w Królestwie Polskim w świetle ukazu cesarza Aleksandra II z 14/26 XII 1865 r. 557

KS. WITOLD KUJAWSKI
Nabytki terytorialne diecezji włocławskiej według bulli *Vixdum Poloniae unitas* z 1925 r. 564

KS. KRZYSZTOF KAMIŃSKI
Formacja katechetyczna kapłanów diecezji włocławskiej w drugiej połowie XX wieku (od 1945 r.) 575

KS. BOGUMIŁ LESZCZ
Uczestnictwo rodziny w życiu Kościoła i we wspólnocie parafii (z uwzględnieniem doświadczeń parafii w Lubiczu Górnym) 593

KS. DARIUSZ FABISIAK
Oaza chorych i niepełnosprawnych w diecezji włocławskiej 602

KS. WALDEMAR KARASIŃSKI
Moralność i duchowość chrześcijańska w kazaniach ks. Mariana Nassalskiego 607

KS. ANTONI PONIŃSKI
Sprawa operacyjno-ewidencyjna „Podrzegacz" [!]. Władze PRL wobec duchowieństwa katolickiego diecezji włocławskiej na przykładzie losów ks. Jana Szczesiaka 617

ANZELM JANUSZ SZTEINKE OFM
Związki ks. Władysława Szafrańskiego (1908–1996)
z klasztorem franciszkańskim we Włocławku 631

KS. KAZIMIERZ RULKA
Refleksje przy przeglądaniu księgozbioru biskupa
Romana Andrzejewskiego 640

SPRAWOZDANIA

Sprawozdanie z działalności Teologicznego Towarzystwa Naukowego
Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku
w roku 2010/2011 – *ks. Krzysztof Graczyk*, *ks. Lech Król* 655

CONTENTS

Preface by the Bishop of Włocławek, WIESŁAW MERING 7

* * *

FR. JERZY MISIUREK
Life and scientific work of Fr. Professor Ireneusz Werbiński ... 9

ADAM JÓZEF SOBCZYK MSF
The presentation of the concept of holiness in the publications of Fr. Professor Ireneusz Werbiński 22

Subject and object bibliography of Fr. Professor Ireneusz Werbiński – *collected by Fr. Lech Król* 34

* * *

FR. WALDEMAR CHROSTOWSKI
Blessings and their meaning in the Old Testament 51

FR. DARIUSZ ZAGÓRSKI
Jesus Christ in *De consensu Evangelistarum libri quattuor* by St Augustine 68

FR. TOMASZ KACZMAREK
The worship of martyrs and miracles done by their intercession according to St Augustine 77

FR. JERZY PAŁUCKI
The ecclesia-creating role of friendship in the teachings of Paulin of Nola 88

FR. CZESŁAW S. BARTNIK
The mystery of the human "I" 105

ANTONI J. NOWAK OFM
Human maturity 111

FR. JERZY BAGROWICZ
Striving to achieve sense as a basic expression of man's spirituality 121

FR. LECH KRÓL
Hidden life in the spirituality of the congregation of the Daughters of the Purest Heart of Mary according to their rule and constitution 129

FR. MAREK CHMIELEWSKI
Prayer in the spiritual life of a consecrated lay person. A study in the light of the teachings of the Church on secular institutes 146

FR KRZYSZTOF KONECKI
The spirituality of the Liturgy of the Hours 161

FR. STANISŁAW SUWIŃSKI
Anthropological basis of the spiritual life according to St Francis de Sales 169

PAWEŁ PLACYD OGÓREK OCD
The Carmelite spirituality 181

FR. STANISŁAW JANKOWSKI
The spirituality of Natuzza Evolo 193

FR. JAROSŁAW M. POPŁAWSKI
Prayer and Eucharist in the teachings of Fr. Piotr Semenenka .. 210

FR. KAZIMIERZ SKOCZYLAS
Blessed Fr. Jerzy Popiełuszko as a role model in the Christian upbringing 217

FR. JAN PERSZON
Salvation outside the Church? The cultural context of the pluralist theology of religions 228

FR. WOJCIECH CICHOSZ
The value of a Christian family in the age of modern cultural and post-industrial changes. From a nuclear to a global family 248

FR. CZESŁAW RYCHLICKI
The role of a marriage and a family in the cultural development of a society 267

FR. MIROSŁAW MRÓZ
The fall of the idea of progress versus the virtue of hope: a search in the sphere of the real development of a man and a society ... 274

FR. GRZEGORZ WAWRZYNIAK
A man's vocation to show mercy 288

FR. HENRYK SŁAWIŃSKI
Modern technology versus liturgy. History and modern challenges 302

EUGENIUSZ SAKOWICZ
The identity, mission and service of a catholic university according to the apostolic constitution of John Paul II *Ex corde Ecclesiae* 319

FR. WALERIAN SŁOMKA
The issue of a man in the Lublin message of John Paul II to academic circles 334

JUAN MANUEL BURGOS
Personalism today 341

FR. ZDZISŁAW PAWLAK
The problem of awareness in the personalistic concept of a man of Karol Wojtyła 359

FR. JAN NOWACZYK
John Paul II on culture 374

FR. STANISŁAW URBAŃSKI
The theological virtues in the teachings
of Fr. Piotr Semenenka 386

FR. ROMAN HARMACIŃSKI
The integration role of bishop Wilhelm Pluta
in the Lubusz Land 395

FR. CZESŁAW MAJDA
The meanders of the Polish religiousness presented
on an example of a big city parish 409

FR. JAN PRZYBYŁOWSKI
The protection of personal data in the Catholic Church
in Poland 423

FR. JANUSZ BORUCKI
The right and the duty of parents to bring up children
in the light of the Apostolic Exhortation of John Paul II
Familiaris consortio 438

FR. STANISŁAW TOFIL
The image of God presented in the homilies printed
in "The Homiletic Materials" in the Jubilee Year 2000 446

FR. KRZYSZTOF GRACZYK
The requirement for internal freedom in making
a decision about marriage 456

FR. JÓZEF DĘBIŃSKI
Catholic Church in Russia 472

BP WŁADYSŁAW BLIN
The Roman Catholic Parish of St Stanislaus in Mohylewo
in the years 1989–1999 488

FR. IGNACY NAJMOWICZ
The co-cathedral church in Kwidzyn 500

VLADISLAVIENSIA

PIOTR PAWŁOWSKI
Stefan Damalewicz as the forerunner of the history of art in Poland 511

ZOFIA HANNA KUŹNIEWSKA
From the history of the charity care in the diocese of Włocławek Rural hospital in the deanery of Włocławek 529

FR. HENRYK WITCZAK
The creation and the development of the parish network in Konin 539

FR. WOJCIECH FRĄTCZAK
The confiscation of the Church lands in Poland in the light of the decree of the emperor Alexander II from 14/26 XII 1865 ... 557

FR. WITOLD KUJAWSKI
Territorial acquisitions of the Diocese of Włocławek according to the *Vixdum Poloniae unitas* bull of 1925 564

FR. KRZYSZTOF KAMIŃSKI
The religious education formation of the priest of the Diocese of Włocławek in the second half of the 20th century (since 1945) 575

FR. BOGUMIŁ LESZCZ
The participation of a family in the life of the Church and a parish community (considerating the experiences in the parish of Lubicz Górny) 593

FR. DARIUSZ FABISIAK
The oasis for the sick and the disabled in the diocese of Włocławek 602

FR. WALDEMAR KARASIŃSKI
Christian morality and spirituality in the sermons of Fr. Marian Nassalski 607

FR. ANTONI PONIŃSKI
The operational and identification case "Podrzegacz" [!]. The Polish People's Republic authorities and the catholic clergy of the Diocese of Włocławek as presented on the example of the life of Fr. Jan Szczesiak 617

ANZELM JANUSZ SZTEINKE OFM
The relationship of Fr. Władysław Szafrański (1908–1996) with the Franciscan monastery in Włocławek 631

FR. KAZIMIERZ RULKA
Reflections on browsing through the book collection of Bishop Roman Andrzejewski 640

SPRAWOZDANIA

The report on the activity of the Scientific Theological Society of the Seminary in Włocławek in the academic year 2010/2011 – *Fr. Krzysztof Graczyk*, *Fr. Lech Król* 655